

ONDERHOUDSCHECKS

PRAKTISCHE ADVIEZEN

KLEIN HERSTEL

INSPECTIERAPPORT 2023

**Westermartoren
Geert Knolweg 4 te Joure**

Objectgegevens

Object: Westermartoren
Geert Knolweg 4 te Joure
Gemeente: DE FRYSKE MARREN (SKA)
Objectnummer: 0634.104044
Monumentnummer: 18207

Inspectieplan

Abonnee/Contactpersoon: St. tot Behoud van Rijksmonumenten 06 534 70 211
De heer J. Belksma jellebelksma@me.com

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Het interieur is toegankelijk voor inspecties. Het exterieur is goed bereikbaar voor inspecties en goed bereikbaar voor reparaties.

Inspectiegegevens

Inspectie uitgevoerd door: P.D. van Vliet
Datum inspectie: 9 mei 2023

Inleiding

Dit Inspectierapport is tot stand gekomen volgens de uniforme en onafhankelijke Inspectiemethode van de gezamenlijke provinciale Monumentenwachten. Het is bedoeld als leidraad voor het plegen van stelselmatig en periodiek onderhoud ter voorkoming van verval.

Deze inspectie heeft betrekking op de staat van onderhoud en de gebreken aan die delen van het object, die zichtbaar en op redelijke wijze veilig bereikbaar zijn. Niet-zichtbare delen c.q. verborgen gebreken zijn niet gecontroleerd. Er is geen diepgaand bouwkundig onderzoek uitgevoerd en ook geen asbestinventarisatie. Eventueel aangegeven hoeveelheden zijn een globale inschatting, hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

Algemeen

De staat van het casco is goed en de onderhoudsstaat is goed. Zie rapportage voor nadere toelichting, m.b.t. scheefstand toren.

Uitgevoerde werkzaamheden door Monumentenwacht

- Aan de zuidzijde drie van de panlat gezakte/ verwaaide dakpannen herlegd.

Prioriteitenlijst

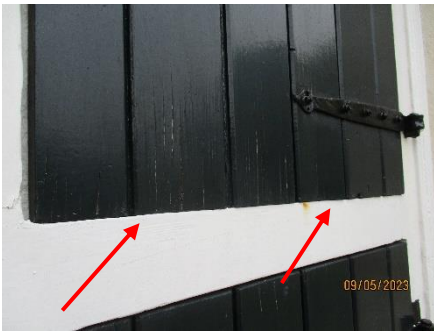
De belangrijkste aanbevolen werkzaamheden zijn hieronder samengevat, op volgorde van prioriteit. Daarna volgt op de volgende pagina een uitgebreide checklist, waarin alle onderdelen van het object zijn benoemd en gekwalificeerd, zo nodig voorzien van een toelichting met eventueel een hersteladvies.

Op onze website www.monumentenwachtfryslan.nl kunt u handige informatie vinden, zoals onderhoudswijzers en duurzaamheidstips.

Voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden adviseren wij u om bij de gemeente te informeren of hiervoor een vergunnings- of meldingsplicht geldt.

Onderdelen	Rubriek	Technische staat	Termijn
<i>Toren</i>			
☐ Toegankelijkheid in kap.	4.2.1	Matig	1-3 jaar
☐ Schilderwerk.	1.4.2/1.5/1.7	n.v.t.	1-3 jaar
☐ Luidtouw vervangen/ herstel.	3.9	n.v.t.	In behandeling.

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
1. GEVELS			
1.1 Funderingen			
Algemeen			
- fundering	R	De toren is in het verleden geleidelijk verzakt. De toren wordt zover wij weten periodiek ingemeten om vast te stellen of er nog steeds sprake is van een zetting/ zakkig. Overigens een (momenteel) vermoedelijk vrij stabiele toestand.	
1.2 Gevels			
1.2.1 Baksteen			
Algemeen			
- baksteen metselwerk		Verspreid over de gevels zijn door weersinvloeden aangetaste bakstenen en natuursteen aanwezig. Met name aan de westzijde van de toren. Overigens niet bezwaarlijk.	
- waterlijsten op geledingen	G	De waterlijsten zijn plaatselijk fraai gesleten/ beschadigd. In de onderste waterlijst van de westgevel zijn de beschadigde stenen aangesmeerd met specie. Verspreid aangroei van mossen.	
- muur- en balk ankers	G		
West (zijde kozijn met luiken)			
- metselwerk	G		
- voegwerk	G		
Zuid			
- metselwerk	G	Onder de goot, bij de oude lekkage op de zuidwestzijde, een lichte horizontale scheur.	
- voegwerk	G	Enig open voegwerk in de waterlijst tussen de beide galmopeningen (maar dat is dan ook het enige over de alle gevels van de toren).	○ Herstel op lange termijn/ bij gelegenheid.
			
		Foto vanuit de bakgoot; enig open voegwerk.	
Oost (zijde entree)			
- metselwerk	G		

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
- voegwerk Noord (zijde Geert Knolweg)	G		
- metselwerk	G		
- voegwerk	G		
<u>1.3 Buitenpleisterwerk</u>			
Algemeen			
- vertin laag	G	Op enkele plaatsen lichte scheurvorming, echter voldoende intact. Aan de westzijde een dieper doorgaande scheur naast het kozijn met luiken.	○ Herstel is niet aan de orde.
<u>1.4 Vensters</u>			
<u>1.4.2 Hout</u>			
West			
- kozijn	G		
- luiken	G	Bij een enkel luik vrijwel geen omtrekspeling. Lichte scheuren in het houtwerk aan de ondereinden.	○ Zorgen voor een omtrekspeling rondom de luiken van min. 3 mm waardoor capillaire werking niet kan optreden maar wel ventilatie.
			
		Geen speling onderlangs het luik.	
- gehengen	G		
- lood onder kozijn	G		
- metselwerk afzaat	G		
Oost			
- raam en kozijn	G	Voor zover waarneembaar, in verband met de bereikbaarheid.	
- scharnieren	G		
<u>1.5 Deuren, poortjes, toegangen</u>			
Oost			
- deuren	G	Lichte scheurvorming in de panelen. Wat opengetrokken naden langs lijstwerk om panelen. Door de oostelijke ligging echter niet vaak door regen belast.	○ Tijdig schilderwerk behandelen.
- schuifgrendel deur	G		
- gehengen/ duimen	G		
- ijzeren bevestigingen (haken) bovenlicht	G		

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
<u>1.7 Schilderwerk</u>			
<u>1.7.2 Schilderwerk</u>			
Oost			
- deuren	R	Schraal en licht gescheurd schilderwerk.	
- kozijn en raam	R	Schraller en vuil.	
West			
- kozijn	G		
- luiken	R	Aan de ondereinden gescheurd en enig gebladderd schilderwerk.	
Alle zijden			
- galmborden zuid	R	Licht gebladderd/ gescheurd schilderwerk.	
- galmborden overige zijden	G	Wat schraller geworden.	
Dak			
- dakkapel (noord)	R	Licht vuil, licht verschraald.	
<u>1.8 Diversen</u>			
Galmopeningen			
- galmborden	G	Enkele borden en draagbalken zijn wat verweerd.	
- vogelwering; gaas	G		
2. DAKEN			
<u>2.1 Kapconstructies</u>			
<u>2.1.1 Hout</u>			
Tentdak			
- aantasting houtborende insecten		Vermoedelijk veelal oude – niet actieve – aantastingen door boktor en houtworm. In het “recente” verleden is overigens een bestrijding uitgevoerd. In de zuidoostelijke zware hoekkeperbalk, boven de tweede draagbalk een mogelijk actieve aantasting door boktor.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bestrijden is niet aan de orde. ○ De kapruimte regelmatig schoon maken, waardoor eventueel nieuwe/ nog aanwezige aantastingen beter zichtbaar worden.
- constructie houtwerk in top tentdak	R	Met name de draagbalken en hanenbalken zijn door houtrot en houtborende insecten aangetast/ vermolmd. Langs de hanenbalken zijn reeds klampen aangebracht.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Geen herstel noodzakelijk.
- muurplaten	G	Delen muurplaat zijn vernieuwd. Een ouder deel achter het luik in de zoldervloer is licht beschadigd en aangetast door houtrot.	

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
- sporen	R	Langs de dakvoet zijn de sporen met een schuine las hersteld. Niet overal vakkundig uitgevoerd (dit is in het verleden bij een eerdere restauratie hersteld). Het geheel is echter voldoende sterk en stabiel. In een spoor aan de oostzijde boven de tweede draagbalk een mogelijk actieve aantasting door boktor.	○ Zie bovenstaande.
<u>2.2 Dakbedekking</u>			
2.2.2 Dakpannen			
Tentdak			
- dakbeschot en folie	G		
- tengels en panlatten	G		
- blauw gesmoorde oud Hollandse dakpannen	G	In panhaken.	
- scheerpannen langs kepers	G		
- oud Hollandse hoekkepervorsten	G	Met een loden "ondervorst".	
<u>2.4 Goten en hemelwaterafvoeren</u>			
2.4.1 Goten			
Bakgoten			
- ijzeren goten/ beton	R	De gootconstructie voorzien van een bitumen bekleding. Op de hoek noordwest blijft enig water in de goot staan.	
2.4.2 Hemelwaterafvoeren			
Spuwers			
- spuwars aan bakgoten	G		
<u>2.5 Dakopeningen</u>			
2.5.1 Dakkapellen			
Noord			
- luik	G		
- gehengen van luik	G		
- kozijn	G		
- loodbekleding	G		
- loodaansluitingen	G		
2.5.3 Dakramen			
Algemeen			
- ijzeren dakraam	G	Geen uitzetijzer aanwezig.	
2.5.4 Luiken			
Tentdak			
- zink luik nabij top	G		

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
- loodaansluitingen rond luik	G		
<u>2.8 Diversen</u>			
Bekroning			
- ijzeren bekroning	G		
- loden muts om makelaar	G		
- windvaan	G		
3. INTERIEUR			
<u>3.0 Algemeen</u>			
Interieur			
- algemeen		Voor zover bereikbaar en zichtbaar zijn door ons in het constructieve gedeelte van het interieur geen noemenswaardige gebreken geconstateerd.	
<u>3.1 Binnenwanden</u>			
Binnenzijde buitengevel			
- metselwerk/ voegwerk	R	Op meerdere plaatsen is het muurwerk gescheurd. Plaatselijk zijn kleine delen metselwerk losgeraakt. Op zich een fraai oud beeld.	○ Herstel is niet aan de orde.
<u>3.2 Dragende constructies/vloeren</u>			
<u>3.2.1 Dragende constructies</u>			
Algemeen			
- trekbalen/ onderslagen	G	Diverse balen zijn aangelast en vervangen. Voor nader onderzoek zijn er boringen in de balk(opleggingen) uitgevoerd.	
- muurstijlen	G		
- korbelen	G		
- verankeringen balen	G		
- trekstangen	G		
<u>3.2.2 Vloeren</u>			
Begane grond vloer			
- beton	G		
Eerste verdieping			
- houten vloerdelen	G		
Vloer ter hoogte van de klok			
- houten vloerdelen	G	De vrij lichte vloerbalken zijn extra ondersteund. Langs de zuidgevel nog enkele kleine openingen in de vloer (feitelijk buiten het meest belopen deel van de vloer).	

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
Kapzolder - houten vloerdelen	G Oude vloerdelen.		
<u>3.7 Binnenpleisterwerk</u>			
<u>3.7.1 Pleisterwerk</u>			
Algemeen - pleisterwerk/ vertinlaag	R Verspreid weggevallen, verzand, gescheurd. Een fraai authentiek beeld.	○ Herstel is niet aan de orde.	
<u>3.9 Diversen</u>			
Klok			
- eiken klokkenstoel	R De stoel is met name bij de verbindingen door bonte knaagkever aangetast. Voor zover waarneembaar zijn de aantastingen niet meer actief. In de onderslag naast de ladder is een klein gat met enig boormeel van bonte knaagkever aanwezig. Geroeste bevestigingsmiddelen door verbindingen.		
- ijzeren luidwiel	G		
- eikenhouten luidas	G In het midden gescheurd (lengte).		
- klok	G		
- bevestiging klok aan as	G		
- klepel met bevestiging	G		
- luidtouw	M	○ Wordt al aan gewerkt om te vervangen. ○ Om het touw t.p.v. de vloer te beschermen worden wel houten rollen toegepast. Stalen - of kunststofbuis kan natuurlijk ook (maar is wellicht minder fraai).	
			
	Bijna doorgesleten door het aanlopen langs de vloer.		
4. DIVERSEN			
<u>4.1 Technische installaties</u>			
<u>4.1.2 Bliksembeveiliging</u>			
Algemeen			
- installatie	N.B. De inspectie van de bliksembeveiliging heeft uitsluitend betrekking op de uitwendige installatie.	○ Betreffende de juiste functionering, dient u de installatie periodiek te laten doormeten door een gespecialiseerd bedrijf.	
- leidingen en bevestigingen	G Voor zover waarneembaar.		

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
<u>4.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid</u>			
<i>4.2.1 Interieur (toegankelijkheid)</i>			
1 ^e verdieping			
- ladder naar 1 ^e verdieping	G	Er is een losse aluminium ladder aanwezig.	
- trapgat	G		
- verlichting	G		
2 ^e verdieping/ bordes			
- houten ladder naar bordes	R	Oude houtworm aantasting. Er zijn sporten vervangen. De ondereinden van de bomen zijn wat meer aangetast/ beschadigd.	
- trapgat	G		
- leuning naast bordes	G		
- verlichting	G		
Klokkenzoldervloer			
- ladder naar deze verdieping	R	Als de hierboven vermelde ladder.	
- trapgat	G		
- verlichting	G		
Kapzolder			
- trapgat	G		
- (doorgaande) ladder naar zolder	R	Als de hierboven vermelde ladder. Het bovineinde van een boom is vermolmd.	
- verlichting	G		
Bordessen in spits			
- ladders 2 stuks	M	Vrij lichte ladders. Geroeste vernageling en gescheurde sporten. De afstap van bordes naar ladder is niet optimaal; men loopt "tegen het dak aan".	<ul style="list-style-type: none"> ○ Handgrepen bij afstap ladder aanbrengen. ○ Wellicht de ladder op een andere plaats opstellen.
- bordessen	G		
- leuning	M	Geen leuning aanwezig.	○ Leuning aanbrengen.
- verlichting	G		
Vervuiling			
- algemeen	G	Vrij veel vliegen en stof op de kapzoldervloer en bordessen in de kap.	○ Zie rubriek 2.1.1; schoonmaken.
<i>4.2.2 Exterieur (bereikbaarheid)</i>			
Algemeen			
- dakvlakken en goten	G	Voorzien van klimhaken (naar bekroning) en ogen (langs bakgoten).	